

Valg i Bosnia

Ole B Lilleås, rådgiver i Den norske Helsingforskomité, observerte valg i Bosnia og Herzegovina søndag.

Søndag gikk velgerne i Bosnia til urnene. Valgordningen strider mot menneskerettighetene. Landet er fastlåst i politiske motsetninger som aller mest kommer til syne i kampen om den nære historien. Det foreløpige valgresultatet ser ikke ut til å endre dette stort.

Bosnias grunnlov er fredsavtalen fra Dayton i 1995 som gir et dyrt og ineffektivt styre med 14 grunnlover, 14 parlamenter og 180 departementer. Bistandsgiverne, som Bosnia er avhengig av, ønsker seg endring av grunnloven, men mål og midler for endring varierer for mye dem imellom.

Staten bygger på etniske prinsipper som bryter med demokratiske prinsipper. Ingen kan bli president uten å tilhøre en av de tre etniske hovedgruppene. Den Europeiske Menneskerettighetsdomstol sa i 2009 grunnloven bryter menneskerettighetene og krevde endringer. Bosnias politikere utsatte spørsmålet til etter valget.

Gjentatte forsøk på å endre grunnloven har strandet på politiske motsetninger og at det har vært stor politisk gevinst å hente hos velgerne på å spille på frykt og nasjonalisme framfor samarbeid og forhandling. De siste fire årene har det politiske bildet vært fastfrosset. Årets valgkamp har vært ført mest innenfor etniske grupper.

Den politiske splittelsen synes mest i striden om krigens (1992-95) fakta. To internasjonale domstoler har funnet folkemord i Srebrenica bevist. Fire hundre interneringsleire ble etablert i Bosnia. Milorad Dodik, den dominerende serbiske lederen i Bosnia, hadde selv venner som mistet livet i de mest beryktede serbiskdrevne leirene, men dette passer ikke med hans politiske program i dag. I Srebrenica holdt han for noen dager siden valgtale og benektet folkemord.

Overlevende fra krigsfangeleire og slektninger av dem som døde der, i Srebrenica, og andre steder, har i liten grad vendt hjem. De som har returnert møter ofte gjerningsmenn, også i framtrede posisjoner og blant kandidatene til årets valg.

Politikk og religion skiller, men språk, kultur, økonomisk og praktisk samarbeid og små framskritt virker samlende. Foreløpige resultater tyder på at Sosialdemokratene fikk økt støtte til sitt ikke-nasjonalistiske program, men mest fra en gruppe. Styrkeforholdet mellom partier som appellerer til bosnjakker har også endret seg. Uansett synes det klart at nasjonalistisk dominans og politisk

splittelse til å vedvare. utfordringen med å bygge en stat som kan fungere innenfor EU består.